

მსოფლიო ბანკის და მისი ჯგუფის საქმიანობის გავლენა საქართველოს ეკონომიკაზე

Impact of the World Bank and its Group on Georgia's Economy

ლაშა გაბისონია - დოქტორანტი,

საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი, lgabisonia@hotmail.com

Lasha Gabisonia - PhD in Economics,

Georgian Technical University, lgabisonia@hotmail.com

რეზიუმე. მსოფლიო ბანკის მიზანი იყო განვითარებადი და გარდამავალი ეკონომიკის ქვეყნების ფინანსური დახმარება და იმ ეკონომიკური პრობლემების გადჭრა, რომლის წინაშეც აღმოჩნდა კაცობრიობა ეკონომიკური კრიზისის შემდეგ. მსოფლიო ბანკი ამდენი წლის მანძილზე აქტიურად არის ჩართული განვითარებადი ქვეყნების ხელშეწყობაში. მსოფლიო ბანკი უნზრუნველყოფს სხვადასხვა პროექტების და პროგრამების კრედიტით დაფინანსებას და ასევე უწევს რეკომენდაციას განვითარებად ქვეყნებს და მათ შორის საქართველოს იმ რეგულირებების შესახებ, რომელიც აძლიერებს ან აფერხებს ეკონომიკას.

მიუხედავად იმისა, რომ მსოფლიო ბანკს დიდი წვლილი შეაქვს მსოფლიოს ეკონომიკურ კეთილდღეობაში. საზოგადოებისა და მეცნიერების ნაწილი ვერ შეთანხმდენ ერთ მოსაზრებზე, მსოფლიო ბანკის მიერ დაფინანსებული პროექტების შესახებ, დადებითად მოქმედებს თუ არა აღნიშნული პროექტები საქართველოს ეკონომიკაზე. საზოგადოებაში რადკალური განსხვავების მიზეზი გამომდინარეობს, იქედან რომ, არ არის შესაბამისი რაოდენობით კვლევები და მათზე დამყრებული ჯანსაღი მოსაზრებები.

დღეს მთელი მსოფლიოსთვის ხელმისაწვდომია ინფორმაცია მსოფლიო ბანკისა და მისი ჯგუფის წევრი ორგანიზაციების საქმიანობის შესახებ, თუმცა მნიშვნელოვანია საქართველოში საზოგადოების სწორი ინფორმირება მსოფლიო ბანკის და მისი ჯგუფის წევრი ორგანიზაციების ძირითადი მიმართულებების შესახებ. საერთაშორისო ორგანიზაციების შესახებ ინფორმაციის არქონა, კი იწვევს ეკონომიკისა და ბიზნეს სექტორის შეფერხებას, რადგან კერძო მეწარმეები კარგავენ საერთაშორისო ორგანიზაციების მხრიდან დაფინანსების შესაძლებლობას.

საკვანძო სიტყვები: მსოფლიო ბანკი, მსოფლიო ბანკის ჯგუფი, საერთაშორისო, საფინანსო, ორგანიზაციები, ფინანსური დახმარება, მთლიანი შიდა პროდუქტი.

Abstract. The purpose of the World Bank was to provide financial assistance to developing countries and countries with transition economy, as well as to address the economic challenges that humanity has faced since the economic crisis. The World Bank has been actively involved in promoting developing countries for many years. The World

Bank provides credits to finance various projects and programs, as well as advice to developing countries, including Georgia, on rules which stimulate or impede the economy.

Despite the fact that the World Bank is making a significant contribution to the prosperity of the world economy, some members of the public and scientists have not come to a common agreement regarding the projects financed by the World Bank - whether these projects have a positive impact on the Georgian economy. The reason for the radical differences in society arises from the lack of relevant research and reasoned assumptions.

Today, information about the activities of the World Bank and its member organizations is available worldwide, but it is important to correctly inform the Georgian public about the key activities of the World Bank and its member organizations. The lack of information about international organizations causes failures in the economic and business spheres, since private entrepreneurs lose the possibility of financing from the international organizations.

Keywords: World Bank , World Bank Group, International, Financial, Organisations, Financial assistance. Gross Domestic Product.

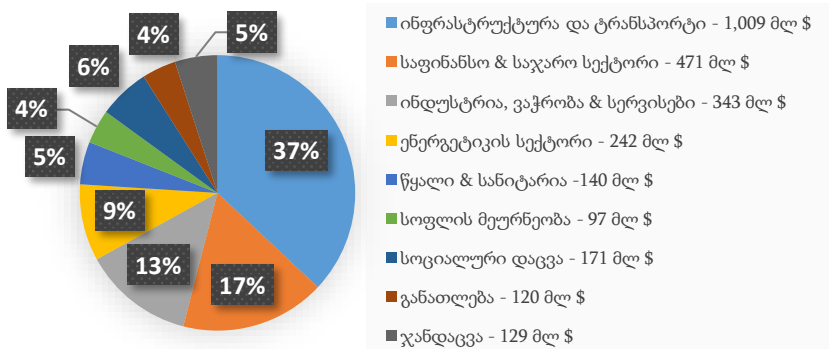
შესავალი. საქართველოს ეკონომიკა პრაქტიკულად სრულად ჩამოიშალა 1990-იანი წლებიდან მოყოლებული. ოკუპაციამ, კრიმინალმა, ენერგო ბლოკადამ, კორუფციამ და სხვა მრავალმა ფაქტორმა, საბაზრო პრინციპებზე დაფუძნებული ეკონომიკური სისტემის ფორმირებაზე მძიმე გავლენა იქონია. ქვეყანა საჭიროებდა ეკონომიკურ ტრანსფორმაციას, დარგების და სექტორების აღორძინებას. 1995 წლიდან იწყება საქართველოს ეკონომიკის ნელი ტემპით განვითარება, იწყება უკვე ინსტიტუციონალური გადასვლა საბაზრო ეკონომიკაზე. დაიწყო სახელმწიფოს არსებული ქონების პრივატიზების და ქვეყნის სავაჭრო სისტემის ლიბერალიზაციის პროცესი. სწორედ ამ ეკონომიკური პროცესების განვითარებაში შეუწყო ხელი საქართველოს მსოფლიო ბანკმა.

ძირითადი ტექსტი. მსოფლიო ბანკი საქართველოსთან იმ დროიდან პარტნიორობს, როდესაც ქვეყანაში ფაქტობრივად არ არსებობდა წარმოება, განათლების, ჯანდაცვის და ინფრასტრუქტურის სექტორი მძიმე რეგრესს განიცდიდა. 1993 წლიდან 2016 წლამდე მსოფლიო ბანკის ფინანსური დახმარება შეადგენდა 4,3 მილიარდ დოლარს, მათ შორის 1,5 მილიარდი დოლარი საერთაშორისო განვითარების ასოციაციის (IDA) მიერ. მსოფლიო ბანკის თავდაპირველი პრიორიტეტი იყო ჰიპერინფლაციის შეჩერება, წარმოების განახლების ხელშეწყობა, სახელმწიფო სერვისების განახლება და განადგურებული ინფრასტრუქტურის აღდგენა.

გაცემული კრედიტების მიხედვით დგინდება, რომ მსოფლიო ბანკის მთავარი პრიორიტეტი სატრანსპორტო და ინფრასტრუქტურის და საფინანსო სექტორის დაფინანსება გახლდათ. მსოფლიო ბანკისთვის ნაკლებ პრიორიტეტულ დარგებად დაფინანსების მიხედვით განათლება და სოფლის მეურნეობა წარმოადგენს.

მსოფლიო ბანკი უკანასკნელი 25 წლის განვმალლობაში აქტიურად იყო ჩართული სატრანსპორტო კორიდორის აღდგენის პროცესში. 1995-2005 წლამდე მსოფლიო ბანკმა, საგზაო ინფრასტრუქტურა დააფინანსა 84 მლ დოლარით, მკვეთრად გაიზარდა დაფინანსება 2006-2017 წლებში. მსოფლიო ბანკმა ამ წლებში 898 მლ დოლარის კრედიტი გამოუყო საქართველოს. პარტნიორობის პროგრამის ფარგლებში საქართველო თანდათან ახორციელებდა სატრანსპორტო მომსახურების კომერციალიზაციას და პრივატიზაციას.

მსოფლიო ბანკის მიერ გაცემული კრედიტები საქართველოში, სექტორების მიხედვით (1995-2017)

წყარო: მსოფლიო ბანკი

თავდაპირველი ინვესტიციების განხორციელების ფარგლებში 2000 წლებში აღდგენილი იყო უკვე მთავარი გზის თითქმის 70% , თუმცა მეორეხარისხოვანი შემოვლითი გზების და მუნიციპალური საგზაო ინფრასტრუქტურა კვლავ განადგურებული რჩებოდა.

2004 წელს მსოფლიო ბანკის ჯგუფმა განახორციელა პროგრამა, რომლის მიხედვითაც უნდა აღდგენილიყო და რეაბილიტაცია ჩატარებულიყო უკვე არამხოლოდ ცენტრალურ გზებზე, არამედ შიგნით ქალაქში არსებული და რეგიონალური გზების რეაბილიტაცია და მისი გამოყენება, რომლის აღდგენაც მოსახლეობის სოციალურ მდგომარეობის

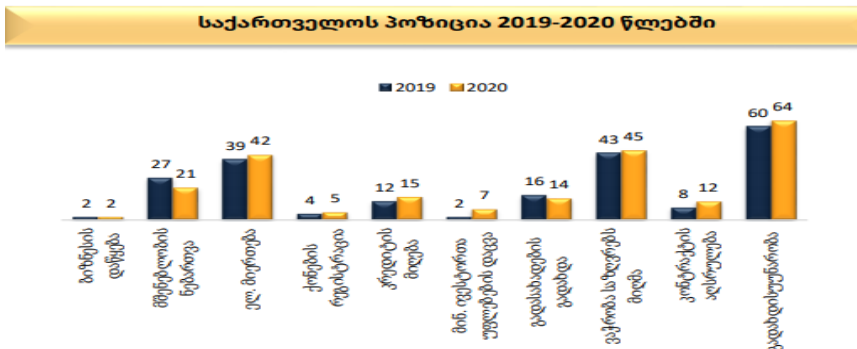
გამოუჯობებს ხელს შეუწყობდა. ამ პროგრამისთვის გამოიყო 400 მილიონი დოლარი. პროგრამის ფარგლებში რეაბილიტაცია ჩაუტარდა და დაიგო 700 კილომეტრის სიგრძის საავტომობილო გზა და დაიგო ასევე ადგილობრივი საგზაო ინფრასტრუქტურა, რომლის სიგრძეც 200 კილომეტრს შეადგენდა. მსოფლიო ბანკი და საქართველო კვლავ აქტიურად თანამშრომლობს საგზაო სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურის საკითხებში, ვინაიდან გაგრძელდეს მისი რეაბილიტაცია და ეფექტურად გამოყენება, არამხოლოდ საქართველოსთვის, არამედ ყველა იმ მხარისთვის ვინც საგზაო ინფრასტრუქტურით სარგებლობს. მსოფლიო ბანკი მისი პროექტების მეშვეობით ცდილობს, დააკავშიროს რეგიონები და საგზაო ინფრასტრუქტურის განვითარების შედეგად, მოხდეს ამ რეგიონების ეკონომიკური განვითარება, რაც სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესებას შეუწყობს ხელს.

2006-2016 წლებში მსოფლიო ბანკის ჯგუფმა 450 მილიონი დოლარი გამოიყო პროგრამისთვის, რაც გულისხმობდა საქართველოს საგზაო კორიდორის მოდერნიზაციის პროცესს, რომელიც დააკმაყოფილებდა ევროპულ სტანდარტებს. სწორედ ამ პროგრამის განხორციელების შედეგად ყოველწლიურად იზრდება ტრანზიტის რაოდენობა, „აღმოსავლეთ-დასავლეთის“ დამაკავშირებელი მაგისტრალით. პირველ რიგში სატრანზიტო კორიდორი ეხმარება საქართველოს ეკონომიკის სტაბილურ ზრდას. 2015 წლისთვის უკვე 300 კილომეტრის სიგრძის გზას ჩაუტარდა მოდერნიზაცია. მსოფლიო ბანკის გარდა აქტიურად თანამშრომლობს ევროპის განვითარების ბანკი, აზიის განვითარების ბანკი და ევროპის საინვესტიციო ბანკიც, საქართველოს საგზაო კორიდორის გაუმჯობესების პროგრამაში.³⁸

მსოფლიო ბანკმა საქართველოს გამოუყო დაახლოებით 145 მილიონი დოლარი ენერგო სექტორისთვის, რომ გაზრდილიყო ენერგო დამოუკიდებლობა. განხორციელებული რეფორმების შედეგად მეტნაკლებად ჩამოყალიბდა საიმედო და სტაბილური ენერგო სექტორი. თუმცა მნიშვნელოვანია გაგრძელდეს ენერგო სექტორის განვითარება, ვინაიდან ენერგო დამოუკიდებლობა ხელს შეუწყობს ეკონომიკის ზრდის

³⁸ The World Bank. (2017) . Georgia and World Bank group 25 year of partnership. (pp 1-20).

ტემპს. ეკონომიკური ზრდა ხასიათდება დროის განსაზღვრულ პერიოდში საქონლის და მომსახურების ეროვნული წარმოების გადიდებას.³⁹

2019 წელს მსოფლიო ბანკის დირექტორთა საბჭომ საქართველოს ენერგეტიკული სექტორისთვის 62 მილიონის სესხის გამოყოფაზე გადაწყვეტილება მიიღო. თანხა “ელექტროენერგიის მიწოდების საიმედოობის და ფინანსური გაჯანსაღების” პროექტის ფარგლებში გამოიყოფა და მას IBRD დააფინანსებს.

მსოფლიო ბანკი აღნიშნავს, რომ ბოლო 20 წლის განმავლობაში საქართველოს ენერგო ბაზარმა პოზიტიური ცვლილებები განიცადა. ისინი განმარტავენ, რომ „რეფორმების შედეგად, ქვეყნის ენერგო სექტორი, რომელიც ფინანსური კოლაფსის წინაშე იდგა, საიმედო და განვითარებად სექტორად იქცა. მიუხედავად ამისა კვლავ რჩება გამოწვევები. დაფინანსება კი საქართველოს სწორედ ამ გამოწვევების დაძლევაში დაეხმარება.“⁴⁰

ბიზნესის კეთების სიმარტივის ინდექსი

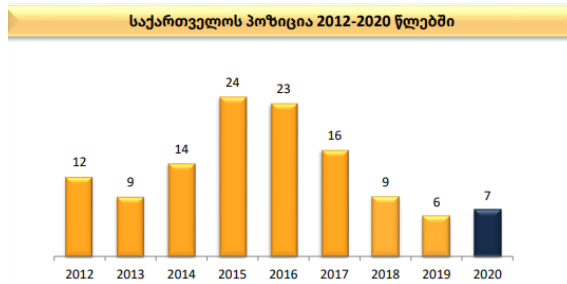
მსოფლიო ბანკის ჯგუფის ნაწილის Doing Business-ის კვლევის შედეგებიდან გამომდინარე საქართველომ 2020 წლის ბიზნესის კეთების ანგარიშში ერთი ერთეულით უკან გადაინაცვლა 2019 წელთან შედარებით. რაც შეეხება აბსოლიტურ ქულას 0.2-ით გაიზარდა. Doing Business-ი არის მსოფლიო ბანკის ჯგუფის ნაწილი, რომლის ანგარიშიც ქვეყნდება ყოველწლიურად. ანგარიში იკვლევს იმ რეგულირებებს, რომელიც აძლიერებს ან აფერხებს

³⁹ ვეშაპიძე. შ (2015). ეკონომიკის საფუძვლები. თბილისი. 266 გვ.

⁴⁰ Forbes.ge (2019). <https://forbes.ge/news/6324/msoflio-banki-saqarTvelos-energetikul-seqtors-62-milioniT-daafinansებს-უკანასკნელად გადამოწმდა> - 07.02 2020.

ბიზნეს-საქმიანობას. რეიტინგში პოზიციის დათმობა კი იმის შედეგია, რომ სხვა ქვეყნებმა უფრო მეტად გააუმჯობესეს ბიზნესის რეგულირება და საქართველოზე უკეთესი ადგილი დაიკავეს.

საქართველოს პოზიცია ათეულში მყოფ სხვადასხვა ინდიკატორებში

წყარო: Doing Business 2020 Geo

აღნიშნულ დიაგრამაში, კი მოცემულია საქართველოს პოზიცია ათეულში მყოფ სხვადასხვა ინდიკატორებში. ბიზნესის კეთების სიმარტივის ინდექსის დასადგენად გამოიყენება თერთმეტი ინდიკატორი: ბიზნესის დაწყება; მშენებლობის ნებართვა; ელექტროენერგიის მიღება; ქონების რეგისტრაცია;

კრედიტის ხელმისაწვდომობა; მინორიტარული ინვესტორების უფლებების დაცულობა; გადასახადების გადახდა; საერთაშორისო ვაჭრობა; კონტრაქტების აღსრულება; გადახდისუუნარობა; თანამშრომელთა დაქირავება.

აღნიშნული ანგარიში გვამღევს მონაცემებს საქართველოს შესახებ, თუმცა ეს, რამდენად მოქმედებს საქართველოს ეკონომიკურ ზრდაზე, კიდევ ცალკე განხილვის და უფრო ფართო კვლევის საკითხია. აუცილებელია საქართველოში გადაიჭრას სისტემური პრობლემები და აღნიშნული რეფორმები უფრო შეუწყობს ხელს მოსახლეობას არა მხოლოდ ბიზნესის დაწყების შესაძლებლობას, არამედ მის შემდგომ განვითარებას.

დასკვნა. მიუხედავად იმისა, რომ საქართველოს ეკონომიკური ზრდის ტემპი დაბალია. ყოველივე ზემოთ აღნიშნულიდან გამომდინარე, აუცილებელია მსოფლიო ბანკის ჯგუფის დაფინანსება, გრძელვადიან პერიოდში ეკონომიკური ზრდის მისაღებად.

საქართველოსთვის მრავალმილიონიანი კრედიტები უნდა მიმართული იყოს ქვეყნის ეკონომიკური სტრატეგიის განსახორციელებლად და

არსებული სექტორების გასაუმჯობესებლად. მრავალწლიანი კრედიტის აღება არ უნდა დააწვეს სახელმწიფოს, როგორც მხოლოდ საგარეო ვალი, ის უნდა იძლეოდეს ეკონომიკურ სარგებელს და უნდა უზრუნველყოფდეს ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის სტიმულირებას და განვითარებას.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. აბაშიშვილი. გ. „საერთაშორისო საფინანსო ინსტიტუტების გამოწვევები განვითარებადი ქვეყნების მთავრობებთან და ბიზნესთან მიმართებაში“ თბილისი-2013.
2. ბერუაშვილი.შ, „საერთაშორისო საფინანსო ორგანიზაციების როლი განვითარებადი ქვეყნების ეკონომიკის ზრდის უზრუნველყოფაში“, თბილისი-2019.
3. ვეშაპიძე. შ, „ეკონომიკის საფუძვლები“, 266 გვ, თბილისი-2015.
4. მოსიაშვილი. ვ, ბერუაშვილი.შ, „მსოფლიო ბანკის ჯგუფის ფინანსური დახმარებების გავლენა დაბალგანვითარებადი ქვეყნების ეკონომიკურ ზრდაზე“, ჟურნალი: „ბიზნეს-ინჟინერინგი“, გვ.,92-97# 1. თბ., 2015;
5. European Bank for Reconstruction and Development. (2018). Transition report 2018-2019.
6. The World Bank. (2018) . Georgia and World Bank group 25 year of partnership. (pp 1-20).
7. <https://forbes.ge/news/6324/msofliu-banki-saqarTvelos-energetikul-seqtors-62-milioniT-daafinansebs-> უკანასკნელად გადამოწმდა - 05.02.2020.
8. <https://www.worldbank.org/en/country/georgia/publication/georgia-country-partnership-framework-2019-2022> უკანასკნელად გადამოწმდა - 09.02.2020.
9. <https://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/country/g/georgia/GEO.pdf> უკანასკნელად გადამოწმდა - 31.012020.
10. <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/32436/9781464814402.pdf> უკანასკნელად გადამოწმდა -04.02.2020.
11. http://www.economy.ge/uploads/files/2017/reitingebi/doing_business_2020_geo.pdf უკანასკნელად გადამოწმდა -07.02.2020.